

Romanæ Ecclesiæ presidente causam Wilfridi agitatam esse, sed etiam synodum ad eam decidendam coactam, hoc anno finem accepisse.

Beda, lib. v, cap. 20, uno tenore recitat, quæ contigere in causa S. Wilfridi; sed quia strictim et breviter res narrat, non mirum si Baronius, destitutus quibus nunc abundamus subsidiis, discernere non potuerit, an synodus Romana, in qua Wilfridus ab- solutus, Joanne VI aut Joanne VII sedente, quove

A anno celebrata fuerit, et suspicatus sit, actum in ea de canonibus in Quini-sexta synodo ad sextam generalem adjectis; cum tamen certum sit, lecta quidem esse in synodo Romana anno 704 habita, quædam contenta in concilio Romano contra Monothe- litas ab Agathone papa coacto, sed ea tantum quæ ad causam Wilfridi facerent, non vero ad Monothe- litarum damnationem.

MONUMENTA CONTEMPORANEA.

I.

Concilium sub Alfrido rege Nordanhymbrorum, et Berthwaldo archiepiscopo Cantuariæ habitum tempore Joannis VI papæ, anno Christi occi in quo Wilfrido archiepiscopo Eboracensi novæ struuntur machinationes. Ille denuo appellans ad Johannem papam, inimicos opprimit.

Jam Egfridus in bello Pictorum occubuerat, jam Theodorus in mortem vergebat, qui de peccato in Wilfridum commisso sauc atus conscientiam, ipsum et Erkenwaldum episcopum evocavit Londoniam: ipsis omnia peccata confessus, illo se potissimum permoveri scrupulo dixit, quod in sanctum commississet, passus eum contra regulas spoliari, vel aperta instantia, vel occulta patientia. Et quia, inquit, finis mihi futuro anno imminet, sicut Deo prænuntiante cognovi, et frequens ægritudo [Al, ægritudo admo- net], rogo te, sanctissime pontifex, ut benignus mihi commissum indulgeas, et sedem archiepiscopatus mei subeas: quippe qui sis omnium Anglorum in Romanis legibus peritissimus; ego Deo donante conabor, ut veteres offensas recenti officiorum sedulitate deleam, reges et auctoritate et precibus amicos faciarus. Placide ad hæc, et ut virum sanctum decebat, respondit Wilfridus: sed ut archiepiscopatum sine majoris definitione concilii susciperet, non consentit [Al., consensit]. Totis ergo viribus Theodorus exsurrexit, ut Wilfridus episcopatum reciperet, missis legatis et scriptis ad Alfridum regem Northumbrothum, qui Egfrido successerat, et sororem ejus Ellsedam abbatissam de *Streneshalk*, ut simul- tibus retropositis iucunctanter charitatem ejus complecterentur. Cujus studii ut fervor patescat, epistolam, quam regi Merciorum Ethelredo direxit, hic ponam.

II.

Gloriosissimo et excellentissimo regi Merciorum Theodorus Dei gratia archiepiscopus in Domino perennem salutem.

Cognoscat, filii dilectissime, tua miranda sanctitas peccum me habere cum venerando episcopo Wilfrido, et ideo, charissime, te admoneo, et in Christi charitate præcipio tibi, ut ejus sanctæ devotioni, quantum vires suppetunt, patrocinium, sicut semper fecisti, quandiu vivas indulgeas, quia longo tempore propriis orbatus substantiis, multum inter paganos in Domino laboravit. Et idcirco ego Theodorus, humilis episcopus, decrepita ætate, hoc tuæ beatitudini suggero, quia apostolica, hoc, sicut acis, commendat auctori- tatis, et vir ille sanctissimus in patientia sua possedit animam suam, et injuriarum sibi irrogatarum, mitis et humilis, caput suum sequens, medicinam expectavit; et, si inveni gratiam in conspectu tuo, licet tibi per longinquitatem itineris grave videatur, oculi

mei jucundam faciem tuam videant, et benedicat tibi anima mea antequam moriar. Age ergo (filii mi) taliter de illo præfato sanctissimo, sicut te deprecatus sum. Quod si patri tuo non longe de hoc sæculo recessuro obedieris, multum tibi proficiet ad salutem. Vale.

Venienti ergo ad reges cum epistolis archiepiscopi Wilfrido, salutatio impertita, indultus favor. Alfridus, qui eum quondam probe nosset, ad se sponte invitato prius cœnobium *Heugsteldeim*, hinc definitione concilii Eboracensem episcopatum, et Rip's monasterium liberaliter indulxit. Stetit hæc amicitia inter eos vix annis quinque, quoad virosa consilia, in finibus quorundam cœnobia, eruperunt in publicum; quibus præventus rex Alfridus, monasterium Ripense possessionibus propriis mutilans episcopatum ibi constituere meditabatur, asserens decretis Theodori archiepiscopi consentiendum non primo et ultimo tempore prolatis; sed illis quæ mediis diebus edicta discordia agitare noscuntur. Quibus infensus Wilfridus, ad regem Merciorum Ethelredum amicum suum discessit. Sub eo plurimo conversatus tempore, Sexwulfo Licetfeldensi episcopo defuncto, episcopatum illum rexit, omnibus provincialibus amandus juxta et reverendus: plurima machinamenta rege Alfrido et Berthwaldo archiepiscopo, qui Theodoro successerat, in Wilfridum struentibus et deterrentibus.

Hoc tandem sedit, ut cum spe pacis præsentia vocarent ad concilium, ibi vel blandimentis ad libitum suum influerent, vel, si non consentiret, opprimerent. Ille doli nescius, et alios ex rectitudine animi sui metiens, ad concilium perrexit: sed longe aliud, quam speraverat, expertus est. Siquidem cum eum conviciis et falsis objectionibus eum innum diu fatigassent, ad ultimum eum interrogarunt, si Theodori archiepiscopi decretis obedire vellet. Quorum ille nequitiam persentiens, callido responso frustratus est, dicens se libenter illis Theodori definitionibus obediturum, quæ sanctis canonibus consonarent. Deinde longa disputatione in ipsos invectus, acriter et vere quod jam per viginti duos annos præceptis trium apostolorum, Agathonis, Benedicti, Sergii, increduli, Theodori archiepiscopi decreta per discessionem acta diligenter, quievit, et jam Alfrido surgabant crista, adeo ut archiepiscopo diceret: Si præ-

clips, pater, opprimam eum per violentiam. Quod cum etiam inimicis displicuisset, ut tanti nominis vir, et qui eorum fiducia captus ad concilium venisset, sustinere oppressionis præjudicium, alio itinere gradiendum putarunt. Itaque quasi pacifice suadere adorsi sunt, ut quia frequentissime dissensiones in Ecclesia Dei ejus causa pullulabant, ipse voluntate sua possessionibus et episcopatu cederet, et hanc renuntiationem scripto firmaret; hoc ejus commendaret famam, hoc accumularet gloriam si privatus mallet sub quiete degero, quam pro suo pontificatu, vel per se vel per alios procellas seditionum movere.

Sensit pater in his minis [Al., nimis] implicitum negotium, et respondit, nihil æque ad cumulum infamiae homini valere, quam si se sua damnaret voce. Se primum fuisse, qui verum Pascha in Northanimbria Scotis ejectis docuerit, qui cantus ecclesiasticos antiphonatum instituerit, qui sanctissimi Benedicti regulam a monachis observari jusserit, pro quibus omnibus nunc senem et septuaginta fere annorum pontificem hoc in munere recipere, ut cogatur se ipsum scripto damnare. Nossent ergo se illud non facturum, quod esset sibi dedecus, calamitas subjectis, incommodum cunctis : quin potius, sedem apostolicam appellare, et si quis eorum ecclesiasticum conflictum præsumeret, ea revocare.

Jam ergo septuagenarius iterum labores, iterum Romam meditatur, nec diu moratus mare transit, viamque permensus Urbem introiit, sustinuitque aliquantis diebus accusatores dum venirent; qui, cum venissent, illi causam suam epistolis, ipse quod ad se attinebat, hoc allegavit modo.

III.

Domino beatissimo universali papæ Joanni Wilfrido supplex et humilis servus servorum Dei episcopus.

Cognoscat sanctitas vestra, quod perturbationibus nuper in Britannia ortis ex parte eorum qui, contra decreta beatissimi Agathonis papæ illiusque successorum venerabilium Patrum, sibimet episcopatum, et monasteria, terrasque cum omnibus facultatibus meis usurpabant, compulsus hanc sacrosanctam apostolicam sedem appellavi, contestans eos per omnipotentem Dominum, et beatum Petrum apostolum, ut si quis aliquam accusationem contra me haberet, ad vestram præsentiam veniret, sicut beatissimi Sergii prædecessoris vestri scripta decernebant : et ideo petitionem humilitatis meæ gloriosæ præsentiae vestræ offerendam curavi, ut vos largiflua pietatis benevolentia confirmare dignemini, quæ a beatissimis antecessoribus vestris erga meam parvitate decreta sunt; et si quis contra me accusator advenit, per vestram jussionem productus in medium, quod voluerit objiciat : et si quidlibet vel minimum obiectum non probabiliter cassavero, paratus sum a veritate canonum experiri. Deinde rogo, ut litteras commendatorias de vestra celsitudine ad Ethelredum regem Merciorum adipiscar, ut omnia monasteria mea, quæ in ejus sunt provincia, quietem habeant ad Alfridum [Al., Alfrithum] regem North-

nimbrorum epistolam habeam, ut omnia mea mihi reddat. Quod si forte sibi grave videbitur, ut episcopatum Eboracensem habeam, prævideat apostolica sedes, quis ibi habeatur episcopus : ego tamen monasteria duo in ea provincia posita Ripis et Hagustaldelæ, quæ fundavi, non amittam. In fine quoque spondeo me omnibus decretis Brethwaldi [Berthwaldi] archiepiscopi pariturum, quæ contra prædecessorum vestrorum fundatissima decreta erga meam parvitem non fuerint. His cum accusatores a Berthwaldo archiepiscopo missi responderent jussi essent, hoc primum dixerunt : Esse crimen capitale, quod in concilio in Britannia congregato decretis Britowaldi archiepiscopi se non obediturum Wilfridus contumaciter dixisset. De hoc stans in medio pontifex se expurgavit, ut diceret se sic non indefinite respondiisse, sed his tantummodo pariturum, quæ contra canonum decreta non essent : esse autem contra regulas, ut ipse se sine ullo criminis objectu adjudicaret.

Hæc tam probabilis et facilis responsio cum lætissimum Romanis excitasset, jussi sunt accusatores domum redire, dicentibus episcopis, quod quamvis canonibus tantum esset, ut accusator primo accusationis capitulo decidens, ulterius ad aliorum tentamentum non assurgeret, se tamen pro reverentia Brithwaldi archiepiscopi non defuturos, quin omnia per ordinem discuterent; factumque est ut quatuor mensibus septuaginta conciliabula coacta, vel propter hoc solum, vel hoc præcipuum, finem gloriosum Wilfrido, ignominiosum accusatoribus habuerint, Romanis maxima impensa mirantibus illorum impudentiam, illius eloquentiam, dum quidquid accusationum objecissent, ille nullo excogitato responso, sed Dei et veritatis fultus auxilio, quasi casses araneorum primo motu labiorum discuteret et submeret; hoc pronius episcopi mirabantur caudicorum audaciam, quomodo ecclesiasticorum graduum immunes (nisi quod unus eorum diaconus esset) præsumerent accusare venerandum senem septuaginta annorum pontificem, torrentem eloquentiæ: inter se ergo multum diuque græcizantes, tandem ad nostra verba conversi, damnarunt missos dignos carcere, missorem arguerunt stultitiæ, Wilfridum pronuntiarunt exsortem ab omni crimine.

Hic subjicerem quantum emolumenti cause illius attulerit synodus Agathonis papæ lecta, sed et illud, quod in Meldis civitate Franciæ ab oriente Parisii posita, cum domum rediret infirmitate pressus, visione sanatus sit angelica, nisi Beda Venerabilis historicus dignus pro se sermonum sobrietate credi, narrationem prævertisset. Nos ab ipso omnia scripturae perstricte inserimus. Quamvis igitur antistes rem obtinuisset, ambiebat tamen Romæ remanere, senilem spiritum sub dominorum apostolicorum pedibus effusus. Restitit pio voto pontificis Joannis ratio, qua diceret eum Angliæ necessarium, ideoque jussit, ut quod spererat ævi, non in peregrinis auribus [oris] consumere, sed patriæ commodis impenderet, etc.

IV.

Joannis papæ VII Epistola ad Ethelredum regem.
(Vide infra.)

V.

Joannis papæ VII Epistola ad archiepiscopos, presbyteros et diaconos et universos clericos per Anglorum patriam constitutos. (Vide infra.)

VI.

S. Aldhelmi Schireburnensis episcopi Epistola ad Clerum Wilfridi. (Vide infra.)

VII.

S. Aldhelmi Schireburnensis episcopi Epistola ad Wilfridum. (Vide infra.)

VIII.

Concilium Romanum auctoritate Joannis papæ VII, ad instantiam Justiniani imperatoris, pro canonibus sextæ synodi confirmandis vel reprobandis, indictum, anno redemptoris MCCV, tempore Joannis VII.

Qua occasione hæc synodus Romæ coacta fuerit indicat Anastasius supra in Vita Joannis VII, nimirum quia per epistolas et legationem ab imperatore Justiniano petiit, ut sanctos Constantinopoli canones Joannes papa a congregato concilio examinaret, et quos catholicæ disciplinæ consentientes reperisset, rejectis cæteris, probaret et confirmaret. Indecenti postulato nihil pontifex detulit, et recte: nam inconueniens est et valde indecorum, vel minimum approbare eorum quæ in pseudosynodo constituta fuerint. Vide quæ dixi supra in Vita Joannis, verbo *Concilium*. Ilac eadem synodo Wilfridus, Eboracensis episcopus, postquam jam ante sub Agathone papa semel injuste accusatus, in Romano concilio sub eodem Agathone Romæ absolutus fuisset, ab Aldfrido rege secundo accusatus, secundo synodali judicio Romæ absolutus fuit. Ilac, teste Beda, acciderunt anno quarto ante obitum Wilfridi, adeoque anno Christi 705, tempore Joannis papæ VII. Nam cum testetur eundem post hanc synodum quadriennio vixisse, anno redemptoris nostri 709, post obitum Osredi regis quarto, episcopatus sui anno 45 diem suum obiisse, negari non potest hanc synodum prædicto tempore celebratam fuisse. Scribit enim Beda, lib. v, cap. 20, eundem Wilfridum annis 45 episcopatum tenuisse; et rursum lib. iii, cap. 26, affirmat primum annum sedis illius cum anno Domini 614 coincidisse; unde necessario inferitur quod

* *Concilium.*] Cum post impetratam absolutionem Wilfridus Roma recessisset, veniensque in Galliam in morbum gravissimum incidisset, apparitione et medela sancti Michaelis miraculose liberatus, hoc anno venit in Angliam. Cumque, lectis epistolis apostolicis, ab archiepiscopo honorifice acciperetur, ab Alfrido autem rege accusatoris sui contemneretur, post mortem regis subito defuncti factum est, inquit Beda, lib. v, cap. 20, ut regnante Osredo filio ejus, mox synodo facta juxta fluvium Nidde, post aliquantum utriusque partis conflictum, tandem cunctis faventibus, in præsulatum sit suæ receptus Ecclesiæ, sicque quatuor annis, id est, usque ad diem obitus sui vitam duxit in pace. Hæc Beda prædicto loco. Binius. — Eddius in Vita S. Wilfridi, c. 57, de hoc concilio, in quo pax reformata est, loquens inquit: *In primo (scilicet) anno Osredi regis, Berthwaldus Cantuariorum Ecclesiæ, et pene totius Britannicæ Archiepiscopus de Austro veniens, habens ex præcepto apostolicæ sedis aquilonalem regem cum omnibus episcopis suis, et abbatibus, et pene totius regni ejus principibus, ad synodalem locum de causa B. Wilfridi episcopi diligenter invitare, et ita factum est. Nam in unum locum juxta fluvium Nidde ab oriente congregati rex (scilicet) Osredus cum principibus suis, et tres episcopi ejus (nempe Bo-*

Altimus sedis Wilfridi incidit in annum Domini 709, qui est quintus post illam synodum finitam, qua illum a calumniis adversariorum absolutam fuisse Beda lib. v, cap. 20, refert his verbis:

« Post quinque annos, inquit, denuo accusatus ab eodem ipso rege, Aldfrido scilicet, et plurimis episcopis, præsulatu pulsus est: veniensque Romam, cum præsentibus accusatoribus acciperet locum se defendendi, consentibus episcopis pluribus cum apostolico papa Joanne, omnium judicio probatum est, accusatores ejus nonnulla in parte falsas contra eum esse machinatos calumnias. Scriptumque est a præfato papa regibus Anglorum Ediredo et Aldfrido, ut eum in episcopatum suum (eo quod injuste fuerit condemnatus) facerent recipi. Juvit autem causam absolutionis ejus lectio synodi beatæ memoriæ papæ Agathonis quæ quondam ipso præsentem in Urbe atque in eodem concilio inter episcopos residente (ut prædiximus) acta est. Cum ergo, causa exigente, synodus eadem coram nobilibus et frequentia populi, jubente apostolico papa, diebus aliquot legeretur, ventum est ad locum ubi scriptum erat: Wilfridus Deo amabilis episcopus Eboracensis civitatis, apostolicam sedem de sua causa appellans, et ab hac potestate de certis incertisque rebus absolutus, etc., quæ supra posuimus. Quod ubi lectum est, stupor apprehendit audientes: et silente lectore, cæperunt alterutrum requirere, quis esset ille Wilfridus episcopus. Tum Bonifacius consiliarius apostolici papæ, et alii per plures, qui eum temporibus Agathonis papæ ibi viderunt, dicebant ipsum esse episcopum, qui nuper Romam accusatus a suis, atque ab apostolica sede judicandus, advenerat.

« Qui jam dudum, inquit, æque accusatus huc adveniens, mox audita et dijudicata causa et controversia utriusque partis, a beatæ memoriæ papa Agathone probatus est contra fas a suo episcopatu repulsus: et tanto apud eum habitus est honore, ut ipsum in concilio quod congregarat episcoporum, quasi virum incorruptæ fidei et animi probi residere, præciperet. Quibus auditis, dicebant omnes una cum ipso pontifice, virum tantæ auctoritatis, qui per quadraginta prope annos episcopatu fungebatur, nequam damnari debere, sed ad integrum culpæ accusationum absolutum in patriam cum honore reverti. »

IX.

* *Concilium ad fluvium Nidde in Northumbria, ab Osredo ibidem rege, et Berthwaldo archiepiscopo.*

sa Eboracensis, Joannes Hagustaldensis, et Eadfridus Lindisfarniensis) cum abbatibus: nec non et beata Aelfeda abbatissa (Steaneshalensis monasterii, filia Oswii Northumbriæ regis) semper totius provincie consolatrici, optimæque conciliatrix; Berthwaldus quoque archiepiscopus et Wilfridus episcopus simul in una die advenerunt. Deinde sedentibus rege et episcopis cum principibus eorum in loco synodali, utriusque libri a principio usque ad finem lecti sunt: archiepiscopus autem dixit, apostolicam potestatem censuisse, ut præsules Ecclesiarum illius provincie B. Wilfrido reconciliarentur. Episcopi resistentes dixerunt, nullum posse immutare quæ jam facta fuissent. Sed cum summopere faverent Wilfrido abbatissa Aelfeda, et princeps Berechfridus, et pro eodem præsule multa in synodo dixissent, ut videre est apud Eddum, episcopi sibi mutuo separati ab alia viro consilium cæperunt; aliquando cum eis archiepiscopus, aliquando vero sanctissima virgo Aelfeda: et hujus sancti concilii talis finis exstitit, ut omnes episcopi et rex cum suis optimatibus puræ pacis concordiam cum S. Wilfrido episcopo interint, quam inter se usque ad finem vitæ conservaverunt, reddentes et duo primæ cænobii, quæ in Rypis et Hagustalden. e cum omnibus redditibus suis. Pactus.

Cantuarie, monitu Joannis papæ VII anno Christi docv celebratum; in quo accepta Joanni papæ epistola, Wilfridus demum in archiepiscopatu suo Eboracensi confirmatur.

Postquam (quæ retulimus) de concilio sub Alfrido rege, et Berthwaldo archiepiscopo, anno gratiæ 701 perorasset Malmesburius, ad Niddense hoc concilium transiens, sic orditur: « Rediit igitur (Wilfridus) et apostolicas epistolas regi Merciorum jam monacho Ethelredo attulit. Humiliter ille et genu flexo dignationem salutationis apostolicæ suscepit, et perfectis chartis, quod tenor earum jubeat, a Kenredo filio fratris Wilfridi, quem sibi regem suffecerat, compleri non gravate obtulit. Erat enim et ille timore Dei plenus, sicut post quadriennium voluntarij regni abrenuntiatione mundo approbatum est: nec segnius Brithwaldus archiepiscopus pacem non aspernanter ambiens in unanimitatem fraternæ concordie accurrit. Exterritum minis apostolicæ sedis aiunt, legatis damnationem suam gravibus querimoniis aggerentibus, quamvis Wilfridus eos jam adjudicatos exemisset.

Solus Alfrithus rex Northanibrorum obstinatiois animi sententiam [Al., semitam] terens, pervicaciam tenuit. Nuntiis enim ad se ex parte Wilfridi directis serenum primo responsum retulit: sed depravatus (ut creditur) malevolorum consiliis, quibus extra suam dignitatem nimis indulgebat, redeuntes ad se die condito tali sententia contristavit: se quidem legatorum personis, quod essent et vita graves, et aspectu honorabiles, honorem ut parentibus deferre: cæterum assensum legationi omnino abnuere, quod esset contra rationem homini jam bis a toto Anglorum concilio damnato propter quælibet apostolica scripta communicare. Sed nec ipse multo post in hac vita moratus est tempore. Statim enim, illis abeuntibus, acerba correptus valetudine, ad mortem exercebatur. Amaritudo tormenti rationem olim in animo regali sopitam elicit, et secundum prophetam, *veraxio dedit intellectum auditui (Isai. xl)*. Intelligens enim se merito inobedientiæ plexum, promisit omnem emendationem facti Wilfrido exhibiturum, si sibi viventi adduci potuisset; nec cessavit, quantum ante præclusam vocem loqui potuit, idem promittere, et si ipse voti effectu caret, heredem suum ut faceret adjurare: et ille quidem mature defunctus, apostolicas litteras se sprevisse sero indoluit, quarum minas effugere non inerat: quas, quia crebro commemoravi, hic abbreviatas ponere fert animus, ut palam sit quanta miseria involvat mortales, quod illi viri, quos sanctissimos celebrat antiquitas, Theodorus, Berthwaldus, Joannes Bosa, nec non et beata Aelfleda abbatissa digni adiabili odio impetierint Wilfridum Deo, ut ex ante dictis probatur, acertissimum. »

Headius in Vita S. Wilfridi, cap. 58, quem Malmesburiensis sequitur, longiore filo acta hujus synodi produxit, quem hic adjicere lubet.

« In primo anno Uredi regis Berctwaldus, Cantuariorum Ecclesiæ et pene totius Britannicæ archiepiscopus, de austro veniens, habens ex præcepto apostolicæ sedis aquilonalium regem cum omnibus episcopis suis et abbatibus, et totius regni ejus principibus, ad synodalem locum de causa B. Wilfridi episcopi diligenter invitare; et ita factum est. Nam in unum locum juxta fluvium Nid ab oriente congregati, rex cum suis, et tres episcopi ejus cum abbatibus, nec non et beata Aelfleda abbatissa, semper totius provinciæ consolatrici, optimique consiliatrici; Berctwaldus quoque archiepiscopus et Wilfridus episcopus simul in una die advenerunt. Deinde sedentibus rege et episcopis cum principibus eorum in loco synodali, tali modo archiepiscopus loqui incipiebat: *Oremus Dominum Deum nostrum, ut pacis concordiam in cordibus nostris per Spiritum sanctum indulgeat. Habemus enim, ego et beatus Wilfridus episcopus, scripta apostolicæ sedis parvitati mee per*

nuntios directa, et per semetipsum similiter allata, ut ea in præsentia reverentiæ vestræ recitentur humiliter prece deprecemur. Quibus venerabiles domini licentiam dederunt; et coram synodo, omnibus audientibus, utriusque libri a principio usque ad finem legentibus. Post lectionem autem, cunctis tacentibus, Berectfridus, secundus a rege princeps, ad archiepiscopum dixit: *Nos qui interpretatione indigemus, quid apostolica auctoritas dicat audire delectat.* Et respondit ei archiepiscopus dicens: *Judicia apostolicæ sedis longo circuitu et ambagibus verborum unum tamen intellectum de eadem utriusque libri ostendunt, quorum brevi sermone sensum tantum explicabo. Apostolica namque potestas, quæ primum Petro apostolo et principi apostolorum ligandi solvendique donata est, sua auctoritate de beato Wilfrido censuit, ut in præsentia mea, licet indignus, et omnis conventus, presules Ecclesiarum hujus provinciæ, antiquam inimicitiam pro salute animarum relinquentes, beato Wilfrido episcopo in bono reconciliantur. Nam his coepiscopis meis e duobus ab apostolica sede judiciis optio datur: utrum voluerint, eligant, ut aut cum Wilfrido episcopo pacem plane perfecteque ineam, et partes Ecclesiarum, quas olim ipse regebat, sicut sapientes mecum judicaverint, restituant; aut si hoc optimum noluerint, omnes simul ad apostolicam sedem pergerent, ibique majori consilio dijudicentur. Si quis vero contemnens (quod absit) neutrum ex his duobus implere voluerit, sciat se, si rex sit aut laicus, a corpore et sanguine Christi excommunicatum; si vero episcopus aut presbyter (quod est execrabilius et dictu horrendum), ab omni gradu ecclesiasticæ dignitatis degradari. Hæc sunt judicia apostolicæ sedis, brevi sermone exposita. Episcopi vero resistentes, dixerunt: *Quod prædecessores nostri olim Theodorus archiepiscopus ab apostolica sede emisit, et Ecfridus rex censuerunt, et postea in campo qui Estrefeld dicitur, una nobiscum pene totius Britannicæ episcopi, suaque archiepiscopali præsentia excellentissima cum rege Alfrido judicavimus, quomodo immutare quis valeat? Interea autem beatissima Aelfleda abbatissa benedicto ore suo dixit: Vere in Christo dico testamentum Alfridi regis in ea infirmitate, qua vitam finivit, qui votum voti Deo et sancto Petro dicens: « Si vixero, omnia judicia apostolicæ sedis, quæ antea renui audire, de beato episcopo Wilfrido, implebo. Si tamen diem obiero, dicite tamen hæredibus meis in nomine Domini, ut pro remedio animæ meæ iudicium de Wilfrido episcopo apostolicum repleat. » Hæc ea loquente Berectfridus præfectus regis princeps respondens dixit: *Hæc est voluntas regis et principum ejus, ut mandatis apostolicæ sedis, et præceptis Alfridi regis in omnibus obediamus. Nam quando in urbe, quæ Bebbamburg dicitur, obsessi, et undique circumcincti in hostili manu angustiaque rupis lapideæ mansimus, into consilio inter nos, si Deus nostro regali puero regnum patris sui concessisset, quæ mandavit sancta apostolica auctoritas de S. Wilfrido episcopo adimplere Deo spondimus: et statim post vota mutatis animis inimicorum concito cursu omnes cum jramento in amicitiam nostram conversi sunt, apertis januis de angustia liberati sumus, fugatis inimicis nostris, regnum accepimus.***

« Postquam hæc verba finita sunt, episcopi sibi mutuo separati ab aliis inire consilium cœperunt; aliquando cum eis archiepiscopus, aliquando vero sapientissima virgo Aelfleda: et hujus sancti concilii talis fluis exstitit, ut omnes episcopi et rex cum suis optimatibus puræ pacis concordiam cum sancto Wilfrido episcopo inierint, quam inter se usque ad finem vitæ conservaverunt, reddentes ei duo optima cœnobita, quæ in Illtypis et in Hlagulstadense cum omnibus redditibus suis. Et illa die omnes episcopi se invicem osculantes et amplexantes, panemque frangentes communicaverunt; et gratias agentes Deo omnis hujus beatitudinis, in pace Christi ad sua loca remeantur. »